

12 Aar. Lad os f. Ex. tænke os, at en Gaardmand besidder et Hus paa et Par eller 3 Tønder Land, som han mulig har tænkt sig at benytte som Aftægtsbolig en Gang i Tiden. Nu kommer den Tid, da Gaardmanden vil have, at et af Børnene skal overtage Gaarden, og hvor han saa vil tiltræde Godden, som han kan sidde og fornøje sig med paa sine gamle Dage. Men træffer det sig da saa uheldigt, at den er udleret for et længere Aaremaal, ja saa er det til Gene for ham, og saaledes kan man tænke sig, at det længere Leiemaal under forskjellige Omstændigheder kan være generende ligesaavel for Eieren som for Leieren. Jeg tror ikke, det gaar an at lade Lovforslaget gaa over til det andet Thing med en Bestemmelse, om hvilken man kan sige, at den vil lægge det store Hindringer eller Bansteligheder i Veien. Det kan jo ogsaa tænkes, at dersom der skulde komme saadanne Vilkaar tilstede for Leieren, at han havde Udsigt til at kunne slaa ind paa noget Andet og Bedre, kunde et saadant Leiemaal ophæves ved Overenskomst. Det er ialtfald ikke nogen Sjældenhed. Jeg har selv været Fæstter mange Aar og fik mit Fæstte ophævet ved Overenskomst med det Herstab, jeg havde fæstet Gaarden af, og der er vistnok mange Leie- og Fæstteforhold, der ere blevne ophævede ved Overenskomst. Det er jo dog ret troligt, at der kan gives adskillige Leie- og Fæstteforhold, hvor begge Parter kunne være tjente med at hæve det. Dernæst opkastede den ærede første Valer det Spørgsmaal, om det var rigtigt at holde de jordløse Huse udenfor Lovforslaget. Ja ogsaa der støder man paa Bansteligheder, og jeg veed næppe, hvorledes man skulde kunne af fatte Lovforslaget paa en saadan Maade, at det ikke skulde gribe forstyrrende ind i forskjellige Forhold. Det er jo dog unegteligt, at mange af disse Huse have de vedkommende Eiere nærmest for at anvende dem til Ophold for deres Arbeidere. Der er mangen en Arbejder, som absolut maa have sin Familie i Nærheden af det Sted, hvor han søger Arbejde, og naar han saa kommer til et Mand, der trænger til hans Arbejde, men den Bansteligbed stiller sig i Veien derfor, at Arbeidsmanden ikke kan opholde sig i Karlekammeret, som det jo er almindeligt at anvise ham til Opholdssted, men han stiller den Fordring at faae et Opholdssted anvist, hvor han kan have Familien hos sig, er det jo heldigt, at han kan anbringes i en saadan Leilighed, hvor han kan have sin Familie boende hos sig. Nu er det jo Reglen, at disse Huse bygges i Nærheden af enten Herregaarden eller Bondegaarden, men tænker man sig, at det er nødvendigt for en Mand

at staffe sig Arbeidskraft, og der er Mangel paa ugifte Arbeidere, saa at han maa jøge gifte Arbeidere, og han saa om danner en af sine Døder til Bopæl til disse Arbeidere med deres Familier og lader indrette et Par store Kjøkkener o. s. v., vilde man jo ikke kunne tænke sig, at man der kunde gjøre det til Pligt for Eieren at stifte længere Leiemaal, og jeg ser ikke, at der er stor Forskjel paa, hvad enten han anviser sine gifte Arbeidere Bolig i en af sine til Gaarden hørende Bygninger eller i et Hus, der ligger udenfor Gaarden. Ganste vist er det en af de store Skyggesider ved vore Samsundsforhold, at ikke hver Mand kan være Herre over sin Bopæl. Men saaledes er det nu en Gang; og der er mange Skyggesider ved Samsundsforholdene, som vi med vdr allerbedste Villie ikke se os i Stand til at hæve. En anden Mangel ved Lovforslaget paaviste den ærede første Valer, nemlig at det skulde være noget uklart, naar der nu af et Hus med Jord til var leiet en Del af Huset ud, om denne Del saa skulde være leiet ud paa 12 Aar. Ja saaledes have Forslagsstillerne virkelig ikke tænkt sig det, og jeg tror heller ikke, at det kan forstaaes saaledes ifølge Lovforslaget. Man har jo kun tænkt sig, at det gjaldt Jorden i Forbindelse med Huset, og at altsaa den Del af et Hus med Jord, til hvilken Del der ikke er Jord, ikke vil kunne falde ind under denne Lov. Saaledes er i al Fald vor Mening; men kunde der stilles et Ændringsforslag, som tydeliggjorde dette lidt stærkere, skulde Forslagsstillerne selvfølgelig gjerne tage det under Overbetænkelse. Det er jo givet, at Forholdene ere forskellige rundt omkring i Landet, og at Forslagsstillerne ikke kunne have havt alle disse Forhold for Øie, og der kan altsaa reise sig Betæneligheder efter de forskellige Forhold, hvorfra man ser Lovforslaget; og kan der ved Ændringsforslag gives Løven en Form, der passer paa de enkelte særlige Forhold — som til Exempel paa dem, der findes paa Samsø — vil man selvfølgelig ikke fra nogen Side have Noget derimod, men tværtimod finde det heldigt, om der kom saadanne Ændringsforslag frem. Det store Spørgsmaal, som man har ladet gaa ud, Fæsttespørgsmaalet, er jo netop det, som man er i Strid om. Ligger der Fæsttevang paa Huse, eller ligger der Fæsttevang paa dem? Ja derom er der Strid imellem de Lærde. Det ærede Medlem fra Nestved (Veth) gaar ud fra, at der er Fæsttevang paa Huse, men Landssthingsudvalget gaar ud fra, at det er en Misforstaaelse af Minister Gang, naar han troede, at der var Fæstte-